

Alois Jirásek

Kolelka

Ve jménu Jeho Milosti, urozeného pána Daniela z Mrákotína, purkrabího na hradě Jívně, všemu místnímu lidu na vědomost se dává:

Jelikož zdejší panny, dívky, děvy a jim podobná stvoření ženského rodu vdaná i svobodná, ale hlavně svobodná, jsou posedlá d'áblem, zkažená a hříšná všelijak jinak, dává Jeho Milost, urozený pán Daniel z Mrákotína, toho času purkrabí na hradě Jívně vytáhnouti a oprášiti k větovanou kolébku, kterou Jeho Milost císař dal před čtyřiceti léty ze svého hradu Křivoklátu ukliditi sem na Jívno. Která z místních děv proti mravopočestnosti se proviní, bude i nadále vyhledávat radovánky, tance, zpěvy a mládence, pak takovéto děvě hradní biřic vlasy ostříhá, slaměný vrkoč uplete a do kolébky uloží. Tam houpati se bude za vyzvánění zvonů a potupného smíchu mravopočestných obyvatel místních i přespolních.

To Jeho Milost, urozený pán Daniel z Mrákotína, toho času purkrabí na Jívně, dnešním dnem

Proč Alois Jirásek začal psát dramata?

Úspěchu na jevišti nerovná se ani zdaleka úspěch knihy. Proto je zcela pochopitelné, že spisovatelé, kteří jen poněkud cítili v sobě schopnosti k dramatické tvorbě pokoušeli se o dramatická díla. Též u Jirásků by byl vznik prvního jeho dramatu z důvodu toho zcela pochopitelný. Ale již okolnost, že Jirásek na dráze té i nadále vytrval, ukazuje, že nenáležel v řadu těchto samozvaných dramatiků.

Zdeněk Nejedlý, 1901

Dramatik žil v Jiráskovi dávno před tím, nežli se pokusil o první divadelní hru. Nejen, že vroucně miloval divadlo, ale v jeho povídkách, novelách, románech vřelo to často dramatickým živlem, kupily se výjevy, hromadily konflikty, ovládané skvělým širokým tokem epického umění, jež prozrazovaly touhu uplatnit se mocněji, působivěji v přímém dojmu jevištním. Setkávaly se zjevy, vystávaly postavy, hemžilo se to figurkami, jejichž vztahy a zájmy se střetly nejednou v tak živém a charakteristickém dialogu, který sám o sobě byl již kusem komedie či dramatu. A čím větších a hutnějších rozměrů přibíraly skladby Jiráskovy, tím zřejměji vystupoval tento podružný proud tvůrčích schopností spisovatelových; měnící leckde celé pasáže románu v jímavé epizody a vzrušené scény, jimž se nedostávalo jen divadelního zpracování. Nálada chvíle volala po inscenaci a charaktery po ztělesnění. Život planul tu všemi barvami a hřál krví. Postavy nabývaly plastiky, vůle, vzněty a touhy lidí stávaly se ideovým zápasem a sporem hrdinů několikerého dramatu.

Karel Engelmüller, 1921

DIVADLO PETRA BEZRUČE V OSTRAVĚ

nositel vyznamenání Za vynikající práci

Alois Jirásek

KOLĚBKA

Dramatický žert ze starých časů s písněmi.

Úprava a režie: Saša Lichý

Texty písní Saša Lichý

Výprava: Marta Roszkopfová j. h.

Hudba: Jan Tomšíček

Hrají:

Alena
Máří, její teta
Polésný Jíra
Purkrabí
Margreta, jeho hospodyně
Student Jan
Mladý král
Mistr Purkart
Rubín, toulavý apotéčník
Dobronička, podomek v myslivně
Královi žoldnéři
První
Druhý
Třetí
Pacholci purkrabiho a Šimová

Renata Doleželová
Štěpánka Ranošová
Arnošt Borovec
Jiří Zach
Milada Albínová
Jiří Čapka
Otakar Prajzner
Milan Koutný
Jeroným Horák
Ivan Misař

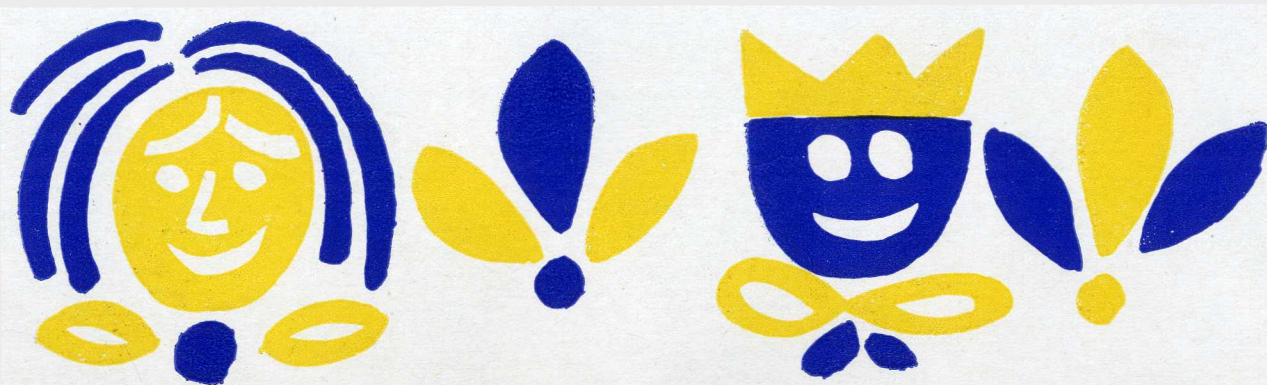
Pavel Handl
Jaroslav Těšitel
Jaroslav Fukala
externisté

Představení sleduje Marta Veselá

Představení řídí Marta Bielecká

Premiéra 30. listopadu 1973 v 19.00 hodin

Co napsal Alois Jirásek pro divadlo?

V roce 1890 Vojnarku, o rok později Kolébku, hru Otec v roce 1894, jednoaktovku Zkouška v roce 1895, Emigranta v roce 1898, M. D. Rettigovou roku 1901, Jana Žižku roku 1903, o rok později Gero, Lucernu roku 1905, Samotu roku 1903, za rok na to Pana Johaneše, Jana Husa roku 1911 a poslední jeho hrou je Jan Roháč z Dubé (1914).

Tedy třináct dramatických děl, z nichž dvě jsou vesnická realistická dramata, dvě alegorické pohádky, dvě dobově zabarvené veselohry a ostatní historické obrazy značného rozpětí dějového a ideového. Vše bylo napsáno v rozmezí dvaceti pěti let, v době intenzivní a nejúspěšnější činnosti básníkovy, jako doplněk jeho skvělé tvorby románové. Dobou svého děje i látkově obepínají nejvýznačnější epochy dějinných událostí, národního, osvětového i sociálního našeho života. Málem celých deset století. Od záhuby polabských Slovanů, přes dobrodružně romantickou dobu mladého krále Václava, bouřlivý věk Husův a Žižkův, tragédii lipanskou a hoře exulantů, přes útlak roboty, kolem pohádek a pověstí vede nás Jirásek až k předběžným buditelským selankám a idylkám a dál do statků a výměnků vesnic i maloměstských domácností, aby posléz, kdesi na samotě zahoroval proti planému rozmaru, útočnosti a zvráceným modernistickým názorům soudobé generace.

Úspěch první Jiráskovy hry Vojnarka na Národním divadle povzbudil autora k další dramatické tvorbě a tak hned následujícího roku, dne 11. prosince 1891 dochází na Národním divadle k premiéře tříaktové hry Kolébka, k půvabnému, svěžímu nokturnu z křivoklátských lesů, v němž jako by uvízlo cosi z dobrodružně romantického kouzla středověku, viděného a líčeného humoruplným, svérázným, dobu, život i náladu vystihujícím uměním opravdového básníka. Zdá se, že je to historická komedie, ale také rozkošná pohádka, neboť se tu oba živly těsně prostupují v hravém střídání komických i poetických scén, v nichž potupná kolébka, kterou na Křivoklátsku trestali lehké, helmbrechtné panny, hraje hlavní úlohu. A kolik tu postav a postaviček, podrobně, s vtipem i láskou prokreslených, od starého, podrážděného, nerudného purkrabího na Jívně a jeho utrhačně hospodyně Margrety, chystajících kolébku líbezně Alence, od polesného

Jíry, mistra Purkarta, doktora in arte medicina a průvodce šestnáctiletého krále Václava, až po školskou partěku, studenta Jana a povedeného kořínkáře, apotéčníka Rubína! Historický detail i archaisující styl mluvy vtiskují hře značnou malebnost a podmanivou moc účinnosti, jímž chtěl Jirásek roku 1896 dodat ještě více důrazu a zhuští proto děj na jednoaktovku; ale dílo ožilo později přece zas v původním znění a s plným úspěchem!

Snad se mi vytkne, že nechci vědět nic o nedostacích a vadách dramatického díla Jiráskova, A opravdu nechci. Neboť ten, kdo miluje, nezná než slov lásky a obdivu, a těch není nikdy dost, abychom splatili velkému, poslednímu z buditelů všechno, čím oživil a vzkřísil to nejdražší a nejbližší naší duši i našemu citění.

- it -

»Jirásek ve svém uměleckém díle mistrně vystihl, které naše tradice vedou vpřed - k svobodě a rozkvětu národa. Jeho dílo nás učí správnému pohledu na naši minulost, posiluje naše národní sebevědomí a plní nás dějinným optimismem a vírou v tvořivé síly lidu.«

Klement Gottwald

»Jirásek nemusí se vždy setkat s kusem starého života, aby jej doplnil a vzkřísil v nový, celý život. Stačí mu i mrtvý již ohlas někdejšího života, a již se to, co je mrtvo, stává živé.«

Zdeněk Nejedlý

29. sezóna

Program Divadla Petra Bezruče v Ostravě

Umělecký ředitel Ladislav Knížátko

Dramaturg Ivan Taller

Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p. Olomouc, provoz 22, Hollarova 14, Ostrava 1.

Cena 1,80 Kčs

Veškerá práva k provozování tohoto díla zastupuje DILIA Praha.